

ধોરણ : 7

સામાજિક વિજ્ઞાન

પાઠ - 1

રાજપૂતયુગ : નવા શાસકો અને રાજયો

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક - બે વાક્યોમાં આપો.

(1) રાણીની વાવ કોણે બંધાવી હતી ?

✓ રાણીની વાવ (રાણકી વાવ) પાટણના રાજીવી
ભીમદેવ સોલંકીની રાણી ઉદ્યમતિએ બંધાવી હતી.

(2) ચૌહાણ વંશના શાસકો આરંભમાં ક્યાં શાસન કરતા હતા ?

✓ ચૌહાણ વંશના શાસકો આરંભમાં રાજ્યસ્થાનના સાંભર સરોવર નજીક શાકંબરી (અજમેરની ઉત્તરે આવેલ સાંભર) નામના સ્થળે શાસન કરતા હતા.

(3) અણહિલવાડ પાટણની સ્થાપના કોણે કરી હતી ?

✓ પંચાસરના શાસક જયશિખરીના પુત્ર વનરાજ ચાવડાએ (સરસ્વતી નદીના કિનારે) અણહિલવાડ પાટણની સ્થાપના કરી હતી.

(4) વાધેલાવંશનો છેલ્લો શાસક કોણ હતો ?

✓ કર્ણદેવ વાધેલા વાધેલાવંશનો છેલ્લો શાસક હતો.

પ્રશ્ન : 2 (અ) ટ્રેક નોંધ લખો.

(1) રાજપૂતોના ગુણો

- ✓ રાજપૂતોના ગુણો નીચે પ્રમાણે હતા :
- ✓ (1) રાજપૂતો શૂરવીર, ટેકીલા, નીડર અને એકવચની હતા. તેઓ પ્રાણને લોગે પણ આપેલું વચન પાળતા.
- ✓ (2) તેઓ રણભૂમિમાં કદાપિ પાછી પાની કરતા નહિ. યુદ્ધમાં દુશ્મનો સામે જીતવાની આશા ન હોય ત્યારે તેઓ કેસરિયાં કરતા અર્થાત् મૃત્યુને લેટતા.

- ✓(3) તેઓ ગૌબ્રાક્ષણ પ્રતિપાલક હતા.
- ✓(4) તેઓ શરણાગતનું કોઈ પણ ભોગે રક્ષણ કરતા.
- ✓(5) તેઓ યુદ્ધમાં કયારેય અધર્મ એટલે કે છટકપટ કે પ્રપંચ રમતા નહિ.

(2) રાજ્પૂતયુગનો વેપાર – વાણિજ્ય

- ✓(1) રાજ્પૂતયુગમાં રાજ્યની વેપાર - વાણિજ્ય
વ્યવસ્થા પર દેખરેખ રાખવા માટે અલગ વિભાગ હતો.
- ✓(2) એ વિભાગ પરદેશ સાથેના વેપાર પરની જકાત
વસૂલાતની, વસ્તુઓની કિંમત નક્કી કરવાની અને
લોકો માટે આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ મંગાવવાની વ્યવસ્થા
કરતો હતો.

✓(3) એ સમયે જમીનની ઉપજનો છઢો ભાગ કરવે
વસૂલવામાં આવતો હતો. રાજપૂતયુગમાં જમીન
પરનો કર 'ભાગ' નામથી ઓળખાતો હતો.

✓(4) રાજપૂતયુગમાં શહેરો અને ગામડાના જકાત લેવાનાં
ગ્રાણાં પર, સિંચાઈ પર અને બંદરો પર કર
ઉધરાવવામાં આવતો હતો.

પ્રશ્ન : 2 (બ) નીચેના પ્રશ્નોનાં ઉત્તર આપો.

- (1) ઉત્તર ભારતના કોઈ પણ ત્રણ મુખ્ય રાજવંશોનાં નામ જણાવો.
✓ ભારતના મુખ્ય રાજવંશોનાં નામ આ પ્રમાણે છે.
- (1) ગઢવાલવંશ (2) ચંદેલવંશ (3) પરમારવંશ
(4) ચૌહાણ વંશ (5) સોલંકીવંશ (6) ચાવડા વંશ
(7) વાઘેલાવંશ (8) સેનવંશ

(2) દક્ષિણ ભારતના કોઈ પણ ત્રણ મુખ્ય રાજવંશોનાં નામ
જણાવો.

✓ દક્ષિણ ભારતના મુખ્ય રાજવંશોનાં નામ આ પ્રમાણે છે.

(1) ચાલુક્યવંશ	(2) રાજ્યકૂટવંશ	(3) યાદવવંશ
(4) હોયસલવંશ	(5) વરંગલવંશ	(6) પલ્લવવંશ
(7) ચોલવંશ	(8) પાંડ્યવંશ	(9) ચેરવંશ

(3) ગુજરાતનો પ્રથમ સુલતાન કોણ હતો ?

✓ ગુજરાતનો પ્રથમ સુલતાન મુખ્ફક્રશાહ હતો. તેનું મૂળ નામ અફરખાન હતું.

(4) રાજમાતા મીનળદેવીએ પ્રજાકલ્યાણનાં કયાં કયાં કાયો કર્યો હતાં?

✓ રાજમાતા મીનળદેવી પ્રજાવત્સલ હતાં. તે પ્રજાના કલ્યાણનાં કામો કરવા માટે હંમેશા તત્પર રહેતાં હતાં. તેમણે પ્રજાને ન્યાય આપવા નોંધપાત્રો કામો કર્યો હતાં. તેમણે સોમનાથનો યાત્રાવેરો નાભૂદ કરાવ્યો હતો. તેમના કહેવાથી પીવાના પાણીની સમસ્યા હલ કરવા સિદ્ધરાજ જયસિંહ ધોળકામાં મલાવ તળાવ અને વિરમગામમાં મુનસર તળાવ બંધાવ્યાં હતાં. ખરેખર, મીનળદેવી આદર્શ રાજમાતા હતાં.

પ્રશ્ન : ૩ નીચે આપેલ પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ શોધીને લખો.

(1) ઉત્તર ભારતમાં કયા રાજીના અવસાન બાદ નાનાં-નાનાં રાજ્યો સ્વતંત્ર થયાં ?

(A) પુલકેશી બીજાના

(B) હર્ષવર્ધનના

(C) મહિરભોજના

(D) અશોકના

2. બુંદેલખંડનું રાજ્ય પાછળથી કયા નામે ઓળખાયું હતું ?

(A) જેજાકભુક્તિ

(B) ઉજ્જવની

(C) પ્રતિહારો

(D) ચૌલુક્ય

3. મારવાના પરમારવંશના શાસકોમાં નીચેનામાંથી કોણો સમાવેશ થતો નથી?

(A) કુમારપાળ

(B) ભોજ

(C) સીયક

(D) મુંજ

4. આઠમી સદીમાં બંગાળમાં કયા વંશનું શાસન હતું ?

- (A) ચંદેલવંશનું
- (B) પરમારવંશનું
- (C) પાલવંશનું**
- (D) પ્રતિહારોનું

5. રાણીની વાવ કયા વંશના શાસનકાળમાં બનાવવામાં આવેલ હતી ?

- (A) ચાવડાવંશના
- (B) સોલંકીવંશના**
- (C) વાઘેલાવંશના
- (D) મૈત્રકવંશના

પ્રશ્ન : 3 (બ) યોગ્ય જોડકાં જોડો.

વિભાગ 'અ' (રાજ્યો)

(1) સેનવંશ

(2) સોલંકીવંશ

(3) પાલવંશ

(4) રાષ્ટ્રકૂટવંશ

(5) પલ્લવવંશ

વિભાગ 'બ' (શાસકો)

(A) નરસિંહ વર્મા બીજો

(B) ગોવિંદ ત્રીજો

(C) વિજયસેન પ્રથમ

(D) ગોપાલ

(E) કુમારપાણ

(F) ભોજ

THANKS

FOR WATCHING